

Ajoterveysohje 2019 ja ammattimainen ajo

Ammattikuljettajan ajoterveys -webinaari 10.11.2020

Petteri Harjuvaara, erityisasiantuntija
Autoilijan palvelut, liikennelääketiede (tieliikenne)

Ajoterveyttä koskeva sääntely

- > Tieliikenteen sääntely esitetty pääosiltaan ajokorttilainsäädännössä
  - > EU:n ajokorttidirektiivi 2006-126-EY
    - Liite III
  - > Ajokorttilaki 386/2011
- > Muut liikennemuodot säännellympiä
  - > Kansainväliset säädökset, normit ja sopimukset
  - > Kansalliset säädökset ja määräykset
- > Tieliikenteessä säädöksiä täydentää Traficomin *Ajoterveysohjeet terveydenhuollon ammattilaisille*
  - > Aiemmin STM:n ajoterveysasetus (viimeisin 2013)
  - > Kumottu 2015 -> Siirtyi Trafin vastuulle 2016
  - > Ajokorttilaki (17 ja 18 §)
    - "Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkemmat määräykset - - - terveysvaatimuksia koskevien vaatimusten täyttymisestä. Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkemmat määräykset terveysvaatimusten täyttymisen tutkimiseksi ja ajoterveyden arvioimiseksi tehtävistä tarkastuksista ja niiden sisällöstä niin, että ajokorttidirektiivin ja liikenneturvallisuuden vaatimukset täyttyvät."
  - > Kansallisia linjauksia, esimerkinomaisia toimintatapoja, hyviä käytäntöjä
  - > Tuore ajoterveysmääräys nostaa tiettyjen kansallisten linjausten statusta (ja velvoittavuutta)

Ajoterveys ja roolit sen valvonnassa

Ajoterveys

Ajoterveydellä tarkoitetaan toimintakykyä liikenteessä. Sen keskeisiä osia ovat liikennenäkö, kognitio ja motoriikka. Monilla sairauksilla voi olla vaikutusta ajoterveyteen. Ajoterveysarvioinnilla pyritään varmistamaan, että toimintakyky liikenteessä pysyy turvallisella tasolla.

> **Traficom**

- > myöntää ja uudistaa ajokortin, ajokorttiluvan, taksinkuljettajan ajoluvan, opetusluvan, moottoripyörän harjoitusluvan ja liikenneopettajaluvan sekä vahvistaa kansainvälisen ajokortin. Traficom voi myös peruuttaa ajokorttiluvan. Vastaa ajoterveysohjeiden ja –lomakkeiden julkaisusta ja ylläpidosta.

> **Ajovarma**

- > Traficomin sopimuskumppani ja palveluntuottaja, joka mm. ottaa vastaan ajokortteihin liittyvät lupahakemukset liitteineen palvelupisteissään.

> **Poliisi**

- > vastaa yksittäisen kuljettajan ajokyvyn ja ajoterveydentilan valvonnasta. Poliisi määrää tarvittaessa kuljettajan ajokieltoon toistaiseksi tai väliaikaisesti.

> **Terveydenhuolto**

- > Terveydenhuollon ammattihenkilöiden tehtävänä on arvioida työssään ajoterveysvaatimusten täyttymistä. Varsinaisissa ajoterveystarkastuksissa lääkärin tehtävänä on arvioida, täyttääkö tutkittava henkilö ryhmän 1 tai 2 ajoterveysvaatimukset rajoituksetta tai rajoituksin. Tarkastuksen tulokset ilmaistaan ajoterveyttä koskevin lausuntoina tai ilmoituksina.
- > Tieliikenne: Ei erillistä valtuutusta tai säänneltyä koulutusta ajoterveyden arviointiin
- > Vrt. muut liikennemuodot: Erillinen koulutus ja valtuutus terveydentilan arviointiin
  - rautatielääkärit, merimieslääkärit, ilmailulääkärit

Ajoterveysohje 2019

Ohjeen tavoitettavuus:

Traficomien nettisivut

www.traficom.fi

-> Liikenne

-> Tieliikenne

-> Terveydenhuollon ammattilaisille

Terveysportti (Lääkärin tietokannat)

-> potilastietojärjestelmät

-> päätöksentuki?

Ammattimainen ajo – erityiskysymyksiä:

Onko ajoterveyden arviointi riittävällä tasolla?

- > Tieliikennelääkärijärjestelmä?
  - > Merkittävä ero muihin liikennemuotoihin: volyymit
    - Ilmailu: 56 lääk / 10 000 as.
    - Merenkulku: 400 lääk / 9 500 as.
    - Rautatie: 82 lääk / 1500 as.
    - Tieliikenne: 3,65 milj. as., R2 n. 800 000
      - Ammattipätevyyksiä n. 27 000
  - > Mikä olisi koulutusjärjestelmä ja miten / mikä taho sen toteuttaisi?
    - Ja miten osaamista ylläpidettäisiin ja varmistettaisiin?
- > Lähes kaikkia ammattikuljettajia koskevat R2 tiukemmat ajoterveysvaatimukset
  - > Ml. taksinkuljettajat, liikenneopettajat, pelastuslaitosten henkilökunta...
  - > Terveysvaatimukset sinänsä lienevät riittävät
- > Ovatko R2 ikäraajat ja tarkastustiheys riittävät?
  - > Vai tarvittaisiinko tiheämpiä tai useammin toistuvia tarkastuksia?
- > **Kuka on ammattikuljettaja?**
  - > **Ei sittenkään ihan helppo määritelmä**

Periaatteessa kuka tahansa lääkäri voi arvioida ammattikuljettajankin ajoterveyden. Lain silmissä kaikki lääkärinlausunnot ovat "saman arvoisia" ja lähtökohtaisesti aina viimeisin on voimassa.

Säätelyn lisääntyminen tässä asiassa ei ole todennäköistä.

Ammattimainen ajo – erityiskysymyksiä:

Olisiko vaihtoehtoisia toimintatapoja nykyisen järjestelmän tehostamiseksi?

- > Voitaisiinko arvioita tekevien tahojen osaamista lisätä ja keskittää arvioita osaaviin käsiin?
  - > Työnantaja - TTH yhteistyömahdollisuudet (TTH-laki ja -asetus)
    - Tarkastusten järjestäminen ”työn terveydellisten vaatimusten perusteella” tai ”työuran eri vaiheissa”
    - Velvollisuus osallistua tarkastukseen ”työ- tai toimintakyvyn selvittämiseksi tai työstä aiheutuvien, terveydentilaan kohdistuvien vaatimusten vuoksi”
    - Työnantajan tiedonsaantioikeus ”työntekijän terveydellisestä soveltumisesta tehtävään”
- > Ilmoitusvelvollisuuden/-oikeuden ja ajokieltojen lainmukainen tehokas käyttö
  - > Ml. poliisin väliaikaiset ajokiellot
  - > Huom! Lääkärin antama lyhytaikainen ajokielto vs. ilmoitus poliisille ajoterveysvaatimusten täyttymättömyydestä
  - > Ajoterveyden arviointikeskusten hyödyntäminen
    - > Ajopolit!
  - > Yhteistyö ja tiedonkulun tehostaminen mm. poliisin kanssa
    - > Myös muut toimijat

Tiedonkulun lisääminen tavalla tai toisella olisi tarpeen. Terveystieteiden huollossa olisi myös todellinen tarve ajantasaisille ajo-oikeustiedoille.

Mutta: Lähtökohtaisesti ei oikeutta antaa salassa pidettäviä tietoja viranomaiselta esim. TTH:lle tai työnantajalle. Traficomilla on oikeus luovuttaa tietoja vain liikenteeseen liittyviin tarkoituksiin.

Ajoterveysohje ja ammattimainen ajo

- > *”Niissä tilanteissa, joissa henkilö käy - - - säännöllisesti lääkärintarkastuksissa, ajoterveyttä koskeva arvio voidaan tehdä tällaisen käynnin yhteydessä.”*
- > *”Ajoterveyden arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota siihen, että tutkittavan terveydentilasta ja toimintakyvystä on riittävästi tietoa. Ilman riittäviä tietoja liikennestä, kognitiosta ja motoriikasta ei ajoterveyteen voi ottaa kantaa ja lausuntoa varten tuleekin pyrkiä selvittämään tutkittavan toimintakyky mahdollisimman kattavasti.”*
- > *”Ammattikuljettajien osalta olisi suositeltavaa, että kokonaisarvio ajoterveydestä tehtäisiin työterveyshuollossa tai muuten pitempiaikaisen hoitosuhteen perusteella ja lausunnon antaja olisi perehtynyt liikennelääketieteeseen.”*
- > *”Ammattikuljettajalle arvion tulisi tapahtua ensisijaisesti työterveyshuollon toimesta silloin, kun henkilö kuuluu työterveyshuollon piiriin.”*

Kiitos

petteri.harjuvaara@traficom.fi
Puh. 029 5347 003